

Kada će naši građani putovati bez viza u Evropu

Ilustracija: Tihomir Čelanović
Fotografije: Aleksandar Anđić

U zemlji u kojoj preko 80 odsto mladih nikada nije kročilo van granica zemlje, putovanje u Evropu predstavlja pravu privilegiju. Vizni režim koji su zemlje EU-a uvele kao meru sankcija našoj zemlji u vreme vladavine Slobodana Miloševića i dalje je na snazi iako je prošlo pet godina od demokratskih promena, što građani doživljavaju kao veliku nepravdu. Ovo pitanje obavijeno je političkom maglom, a naši političari često se hvale da u ime građana lobiraju u Briselu da se naša zemlja stavi na pozitivnu listu zemalja potpisnica Šengenskog sporazuma. Ređe nam, međutim, saopštavaju hladne odgovore iz Brisela gde se od nas očekuje da najpre demilitarizujemo granice, uspostavimo integrisano upravljanje granicama, pojačamo kontrolu nad ilegalnom emigracijom, regulišemo problem azilanata u skladu sa evropskim standardima, uvedemo pasoše koje je teško falsifikovati... Treću tribinu od planiranih pet, koje nedeljnik "Vreme" organizuje u saradnji sa Fondacijom "Fridrih Ebert", posvetili smo uslovima koje naša zemlja treba da ispuni da bi naši građani, kao nekada, bez vize putovali u Evropu. Na tribini su učestvovali Vlado Ljubojević iz Ministarstva spoljnih poslova, Bernhard Hauer, generalni konzul Ambasade SR Nemačke u Beogradu, i dr Jovan Teokarević, direktor Beogradskog centra za evropske integracije. Tribinu je vodila Duška Anastasijević, novinarka nedeljnika "Vreme".

DUŠKA ANASTASIJEVIĆ: Pitanje kada ćemo putovati bez viza u neku od zemalja Evropske unije bolno je pitanje za većinu naših građana koji se sa nostalgijom sećaju kako je lagodno bilo putovati po svetu. Zbog nedostatka kvalitetne i racionalne rasprave u javnosti, ne treba da nas čudi što građani emotivno gledaju na ovaj problem, i vize doživljavaju kao deo velike nepravde, čak i kao odsustvo iskrene želje u EU-u da nas primi u svoje okrilje. Retko čujemo u javnosti tehničku stranu ovog problema, da je reč o nizu uslova koje naša zemlja mora da ispuni kako bi dokazala Evropi da je u stanju da kontroliše ilegalne migracije, odliv azilanata i da su ove uslove morale da ispune i sve ostale države kojima je to bio cilj, među njima i one koje su se prošle godine priključile EU-u. Zato želim najpre da dam reč gospodinu Ljubojeviću, bivšem konzulu naše zemlje u Minhenu, koji je u Ministarstvu spoljnih poslova zadužen za ovu problematiku. U kojoj meri je ovo pitanje političko, koliko se često čuje u našoj javnosti, a u kojoj meri je tehničko, i ima li prečica na tom putu?

VLADO LJUBOJEVIĆ: Zahvaljujem se nedeljniku "Vreme" za sluh koji je pokazao kada je pokrenuo ovu temu. O ovoj problematici čuju se različita mišljenja, a često je ovo pitanje bilo korišćeno i u dnevopolitičke svrhe. Zato želim na samom početku da naglasim da naš dolazak na tzv. belu šengensku listu, odnosno pozitivnu šengensku listu neće biti samo stvar političkog i diplomatskog angažovanja organa Srbije i Crne Gore

prema zemljama Evropske unije. Ne želim da kažem da ti kontakti nisu značajni, ali treba da imamo u vidu da je EU uredbom iz 2001. godine jasno propisala kriterijume koje svaka država treba da ispuni da bi dospela na belu šengensku listu. Zato treba da budemo sasvim otvoreni i jasni kada govorimo o tom pitanju – bez ispunjavanja propisanih uslova nećemo imati šansu da se kandidujemo i zatražimo da nam se ukine vizni režim sa evropskim zemljama.

Evropski savet je jasno propisao pet uslova, od kojih smo mi, do sada, ispunili jedan. Prvi uslov odnosi se na efikasnu kontrolu ilegalnih migracija na teritoriji Srbije i Crne Gore i preko teritorije Srbije i Crne Gore. Drugi kriterijum odnosi se na procenu državne politike i privrede, i tu treba da budemo pozitivno ocenjeni. Treći kriterijum odnosi se na stepen institucionalne saradnje sa EU-om. Četvrti uslov je pozitivna ocena regionalne saradnje, a peti – reciprocitet. Mi smo, kao što znate, 2003. godine odlukom Saveta ministara Srbije i Crne Gore ukinuli vizni režim za preko 40 zemalja u svetu, uključujući sve zemlje EU-a. Znači, do sada smo ispunili ovaj peti kriterijum. Ostaje nam da ispunimo ostala četiri. Moramo, ipak, imati u vidu da se naša zemlja u proces evropskih integracija uključila poslednja od svih zemalja u regionu, i da su određene stvari preduzete i učinjene.

Jasni kriterijumi

Da počemo od prvog kriterijuma – efikasne kontrole migracija, jer ovaj kriterijum nekima može da deluje apstraktno. Zato želim da nabrojim nekoliko stvari koje se pod ovim uslovom podrazumevaju, da biste videli šta je sve neophodno da uradimo kako bi kontrola migracija bila efikasnija. Pre svega, naš vizni sistem mora da bude transparentan i sa standardima Šengenskog sporazuma, odnosno sa standardima EU-a. Mi smo do sada napravili prvi Nacrt zakona o viznom sistemu Srbije i Crne Gore i nekoliko osnovnih podzakonskih akata. Zakon će biti u proceduri tek pošto republike članice daju svoje mišljenje o nacrtu. Šta je, ukratko, razlika između naše vizne prakse i prakse koju propisuje EU? Verujem da je svako od vas bar jednom bio u prilici da se suoči sa radom naše državne administracije. Dugi niz godina imali smo takvu političku situaciju da je režim javno govorio i manifestovao da je naša država ugrožena sa svih strana, čak i od sopstvenih građana. U tom periodu pa sve do političkih promena 2000. godine, država je donosila niz zakona i podzakonskih akata koji su imali za cilj da “zaštite državni interes”. To znači da su ti propisi bili veoma restriktivni.

U pristupu koji propisuje Šengenski sporazum, odnosno zakonodavstvo EU-a, ogleda se jedan sasvim drugačiji način razmišljanja. On pre svega služi da se

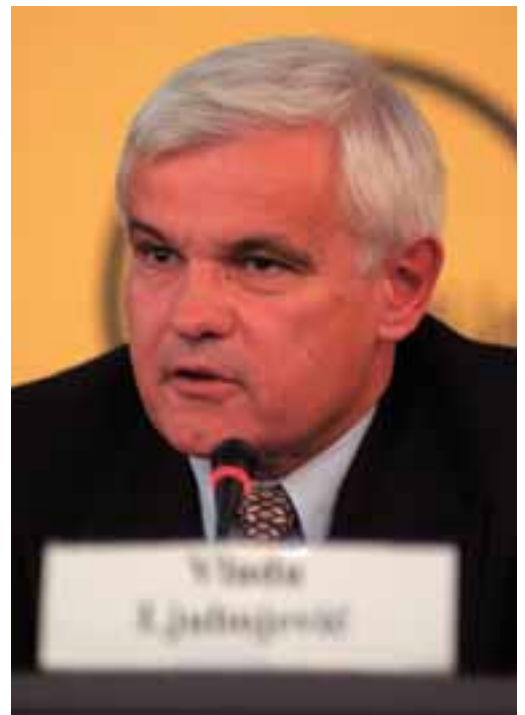
obezbedi slobodan promet ljudi i ideja, ali istovremeno ima ugrađene mehanizme koji će biti prepreka ilegalnim boravcima i prelasku granica. Prema tome, mi moramo da ugradimo ovaj pristup ne samo u naše propise već i u praksu, u sve naše institucije koje se ovom problematikom bave. U tom smislu neke stvari smo već uradili. Trenutno smo takoreći završili pregovore sa Evropskom agencijom za rekonstrukciju (EAR) da ona finansira informacioni sistem u oblasti viznog režima, jer verujem da vam je poznato da umrežavanje Ministarstva spoljnih poslova sa diplomatskim i konzularnim predstavništvima u svetu, s jedne strane i ovde u zemlji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, s druge strane, veoma mnogo košta. No, mi smo takoreći na kraju pregovora sa EAR-om, i očekujemo da će ta agencija tokom sledeće godine finansijski pomoći da to ostvarimo.

Drugi aspekt istog ovog problema jeste politika azila. Mi smo zasad doneli savezni Zakon o azilu, ali nemamo republičke zakone o azilu. Takođe, nemamo institucije zadužene za ovu oblast ustanovljene po standardima EU-a.

Važno je ovde pomenuti i kontrolu granice. Vrlo dobro znate da granica treba da bude demilitarizovana, da na njoj treba da se nalaze pripadnici MUP-a, a ne vojske. Kontrola granice u svim evropskim zemljama je u nadležnosti policije. Crna Gora je još 2003. godine obezbedila da se na granici nalazi policija, a ovde u Srbiji je procedura počela tek ove godine i, ako se ne varam, za sada je policija od vojske preuzela jedino granicu sa Mađarskom.

Zatim, ostaje da se donese niz zakonskih propisa koji regulišu ovu oblast – zakon o nadzoru državne granice, zakon o policiji. Sve su to obaveze koje do sada nisu ispunjene.

Takođe, važno je da sa svim zemljama EU-a, sa zemljama u regionu, a i sa zemljama odakle je najviše ilegalne migracije, sklopimo sporazume o readmisiji. Do sada smo zaključili sporazume sa 15 zemalja, a sa još 11 je pokrenuta inicijativa s tim ciljem.

“Evropski savet je jasno propisao pet uslova, od kojih smo mi do sada ispunili jedan. Zato treba da budemo sasvim otvoreni i jasni kada govorimo o tom pitanju – bez ispunjavanja propisanih uslova nećemo imati šansu da se kandidujemo i zatražimo da nam se ukine vizni režim sa evropskim zemljama.”

– Vlado Ljubojević

DUŠKA ANASTASIJEVIĆ: Da li biste nam detaljnije objasnili šta znači readmisija i zašto je ona važna.

VLADO LJUBOJEVIĆ: Readmisija znači preuzimanje naših građana koji nemaju pravnih osnova za boravak u nekoj stranoj državi. U tu kategoriju, na primer, spadaju građani koji legalno, sa vizom, odu u neku od evropskih zemalja, ali ostanu u toj zemlji i kada im viza istekne. Od tog trenutka oni se u toj zemlji nalaze ilegalno. U tu kategoriju spadaju i oni građani koji ilegalno ulaze na teritoriju neke zemlje. Kada policijski organi te države ustanove njihovo prisustvo, oni pokreću proceduru na osnovu Sporazuma

o readmisiji, a to je procedura za njihov povratak u matičnu državu. Važno je istaći da ti sporazumi moraju da obezbede veoma brz i efikasan povratak građana u matičnu državu. Pitanje readmisije biće važan deo pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, i EU će insistirati na ubrzanom rešavanju ovog problema.

Koje još uslove moramo da ispunimo kada je o kontroli migracija reč? Tu svakako spada i dobra saradnja sa policijama evropskih zemalja. Ovde je prikladno uzeti kao primer Bugarsku, koja je sada na beloj šengenskoj listi. Pre toga, dok je usklađivala norme sa EU-om, Bugarska je i sama postala rigorozna kada je reč o putovanjima njenih građana u inostranstvo, tako da su bugarski organi sa granice čak vraćali svoje građane, uprkos tome što su imali validne vize, ako su imali procene ili saznanja da ti građani odlaze u evropske zemlje da bi tamo ostali. Takva saradnja između policija veoma je važna, a mi je do sada nismo uspostavili. Kada je reč o kriterijumu koji se odnosi na institucionalnu saradnju sa EU-om, treba podsetiti da nam predstoje pregovori u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Upravo su u ovoj fazi na belu šengensku listu došle Bugarska i Rumunija. Znači, ako ispunimo druge uslove, ne bi trebalo da bude posebnih prepreka u tom smislu.

Dalje, pomenuo sam kriterijum koji se odnosi na državnu politiku i privredu. To, naravno, znači da država kojoj će zemlje EU-a ukinuti vize treba da bude politički i ekonomski stabilna, da se ne dogodi da onog momenta kada se vize ukinu ogroman broj građana pohrli u EU da tamo i ostane. Znači, veoma je važno da imamo stabilan politički sistem i da naša privreda bude dovoljno snažna da sopstvenim građanima pruža šansu za zaposlenje.

Četvrti kriterijum koji sam pomenuo jeste regionalna

saradnja i usklađenost. Na tom planu preduzeli smo mnoge korake, pogotovo u okviru programa CARDS EU-a koji traje već dve godine, i mi sa mnogim zemljama u regionu imamo uspostavljenu institucionalnu saradnju. Očekujem da ćemo u ovoj oblasti vrlo brzo ispuniti kriterijume koje od nas zahteva EU.

Za kraj, hteo bih opet da naglasim da naš dolazak na belu šengensku listu zavisi pre svega od nas samih, od toga koliko koordinaciju budemo imali na nivou držane zajednice, i od brzine kojom budemo donosili propise koji uređuju ovu oblast po evropskim standardima. Moram da naglasim i to da nam EU neće ukinuti vize niti će nas primiti u članstvo čisto iz nekih strateških ili političkih razloga. Moramo da budemo svesni da od nas samih zavisi u kojoj meri ćemo ispunjavati određene standarde.

DUŠKA ANASTASIJEVIĆ: Gospodin Ljubojević nam je veoma pregledno predočio uslove koje naša zemlja treba da ispunji ukoliko želi da omogući svojim građanima da u zemlje EU-a putuju bez viza. Vidimo da posla ima mnogo, ne samo za njegovo ministarstvo već i za zakonodavce kako na nivou državne zajednice tako i na nivou republika. Mnoge zadatke na sebe mora da preuzme i MUP. Ostaju, međutim, i neki specifični problemi. Na primer, važno je pomenuti da Srbija i Crna Gora nemaju usaglašen i ujednačen vizni režim, Crna Gora građanima određenih zemalja dozvoljava ulazak bez vize. Zatim, često se ističe i problem kvaliteta našeg pasoša, jer je on ispod nivoa koji propisuju zemlje EU-a. Kratko rečeno, često nam se zamera da je naše pasoše lako falsifikovati. Ovde moram da pomenem slučaj jednog našeg kolege koji je tek pri ulasku u jednu šengensku zemlju, sa važećim pasošem i vizom, otkrio da su neki od serijskih brojeva u njegovoj putnoj ispravi prepravljani, jer su to utvrdili strani službenici. Neko u MUP-u je nešto pogrešio, pa je želeo da grešku ispravi metodom "pljuni pa zalepi", što je nedopustivo za standard kvaliteta putnih isprava koje propisuju zemlje EU-a. Nadam se da ćemo imati prilike da se vratimo na neke od ovih problema.

Gospodine Haueru, verovatno znate da se većina nas s nostalgijom seća vremena kada nam je jedino ograničenje za odlazak u inostranstvo bila debljina novčanika. Danas je putovanje u inostranstvo prava privilegija, jer pored teške ekonomske situacije svaki građanin mora da zatraži i vizu. EU odavno radi na tome da zaštiti svoje granice od ilegalne migracije i prometa ilegalnih supstanci, a u svetlu novih terorističkih napada raste bojazan da će nam biti još teže da dođemo do vize. Vi ste predstavnik zemlje koja je u Šengenskom sporazumu, a za koju vlada veliko interesovanje, pre svega zbog rodbinskih veza sa našim građanima koji rade u Nemačkoj, a sve više i zbog ojačane poslovne saradnje. Kako vi vidite debatu koja se kod nas vodi o problemu s vizama, i gde uočavate najveće prepreke za liberalizaciju viznog režima do njegovog potpunog ukidanja?

BERNHARD HAUER: Veoma mi je drago što ste mi dali priliku da govorim o ovoj temi. Naravno, ja ne mogu detaljno da govorim o viznom režimu država iz Šengenskog ugovora, postoje i izvesne razlike u toj politici. Prema tome, govoriću iz perspektive SR Nemačke. Gospođica Anastasijević je u pravu kada kaže da su javne diskusije na temu viza ovde često emotivno obojene. To je razumljivo sa psihološkog stanovišta, jer se većina građana seća koliko je bilo lako i prijatno pre petnaestak godina putovati u Evropu. Nemačka, kao i ostale potpisnice Šengenskog sporazuma, imaju jasno formulisane uslove za liberalizaciju viznog režima. Uz to, niko ne kaže da će se to dogoditi u dogledno vreme. Međutim, ipak bih da naglasim da situacija nije toliko dramatična kako se često predstavlja u javnosti. Kada malo bolje pogledate, procedura za podnošenje zahteva za vizu nije mnogo komplikovanija od, na primer, rezervisanja smeštaja u nekom hotelu. Sve zavisi da li ispunjavate uslove, a oni su relativno jednostavni. Morate da imate zaposlenje, zatim osiguranje tokom boravka, morate, naravno, da imate i neko obrazloženje zbog čega putujete i, ako niste na nekoj crnoj listi ili na poternici Interpola, vaše šanse su vrlo velike da vizu i dobijete. Uz to, čitava procedura ne traje toliko dugo kako se često čuje ovde u medijima. Ja često vidim na televiziji reportaže o dugim redovima ispred konzularnog odeljenja nemačke ambasade ili nekih drugih zemalja koje izdaju šengenske vize, što kod građana stvara utisak da moraju da čekaju danima, na vrućini, na kiši ili mrazu. U našem konzulatu procedura je uređena tako da traje oko jednog sata, i za to vreme možete da obavite posao. Mi godišnje izdajemo oko 70.000 viza. Nakon prvog razgovora sa podnosiocem, viza se izdaje za par dana, ili se izdaje odbijenica. Osim toga, mi smo fleksibilni i kada je reč o izdavanju viza na duži rok sa više ulazaka, što posebno olakšava putovanja poslovnih ljudi koji zbog prirode posla često putuju u neku od šengenskih zemalja. To je stvar naše dobre volje, jer time želimo da im olakšamo putovanje i posao.

Godišnje, dakle, izdamo oko 70.000 viza, ali neke građane moramo i da odbijemo, i taj broj se kreće između 12 i 14 odsto, što je znatan broj. Želim da ovo objasnim. To se odnosi na one građane koji pokušavaju da nas obmanu. Kada primetimo da je deo dokumentacije lažan ili falsifikovan, ili su navedeni lažni podaci, moramo da odbijemo zahtev. Moram zato da savetujem one koji žele da zatraže vizu da je bolje da se drže istine nego da nas zatrpavaju lažnim podacima, ne moraju da izmišljaju hitne razloge, dovoljno je da kažu da žele da otputuju kao turisti.

Dakle, što se tiče nekih psiholoških aspekata vezanih za ovu temu, moram da se osvrnem na još jednu predrasudu. Tačno je da je vizni režim uspostavljen između ostalog i kao deo sankcija prema režimu Slobodana Miloševića. Ali, to što je vizni režim i danas

na snazi, ne znači da traju neke sankcije. To je pogrešna interpretacija. Za to postoje neki konkretni i činjenični razlozi a koji ne mogu da se lako otklone od danas do sutra kako bi se uspostavila liberalizacija viznog režima. A oni, pre svega, leže u funkcionisanju organa vaše države. Prema tome, ovde nije reč o šikaniranju ili produžetku sankcija. Reč je o nekim konkretnim uslovima koji moraju da se ispune a koje su morali da ispune i vaši susedi, i kandidati za članstvo, poput Turske. Te države morale su da ispune sve te iste uslove koji su danas pred vama, i zato ovo pitanje ne sme da se politizuje.

Gospodin Ljubojević je pomenuo čitav jedan niz kriterijuma koje Srbija i Crna Gora mora da ispuni kako bi došla na belu šengensku listu, iako to u stvari nije neki katalog naših zahteva, već su to opšte smernice kojima treba da se približite. A u nekim slučajevima procena ispunjenja kriterijuma u stvari je u velikoj meri i pitanje načina na koji se to interpretira. Dakle, nema nekog spiska sa određenim brojem zahteva pa se oni onda štikliraju kako koji ispunite, i ne bi trebalo da steknete pogrešan utisak. Reč je o kompleksnom procesu. Dakle, ne radi se ni o pregovorima sa Srbijom i Crnom Gorom vezanim za liberalizaciju viznog režima, već o odluci zemalja potpisnica Šengenskog sporazuma koje jednostavno moraju da uzmu u obzir i stavove i mišljenja i procene svake zemlje iz sporazuma, što naravno celu stvar čini komplikovanom i dugotrajnom jer nas ima mnogo.

Skupi azilanti

Što se tiče kriterijuma, razjasniću još jedan detalj. Iz ugla SR Nemačke najvažniji kriterijum je u stvari pitanje kontrole ilegalne imigracije. Kolega Ljubojević je pomenuo neke stvari koje se uglavnom tiču pitanja kontrole migracije iz trećih zemalja. Iz perspektive SR

"Iz nemačke perspektive, migracija iz Srbije i Crne Gore predstavlja osnovni problem. Konkretno, u protekloj godini imali smo više od 6000 novih azilanata koji su došli upravo iz vaše države, apsolutno najviše novih zahteva stiglo je od građana vaše zemlje. To znači da vaši građani koji otputuju u našu zemlju predstavljaju desetostruko veću opasnost za ilegalan boravak nakon isteka vize nego što je, recimo, slučaj sa kineskim državljanima."

– Bernhard Hauer

Nemačke, međutim, migracija iz Srbije i Crne Gore predstavlja osnovni problem. Konkretno, u protekloj godini imali smo više od 6000 novih azilanata koji su došli upravo iz vaše države, apsolutno najviše novih zahteva stiglo je od građana vaše zemlje. To znači da su vaši građani koji otputuju u našu zemlju desetostruko veća opasnost za ilegalan boravak nakon isteka vize nego što je, recimo, slučaj sa kineskim državljanima.

Mislim da vaša javnost nije u dovoljnoj meri svesna ove činjenice, dok je u nemačkoj javnosti ova tema jako prisutna, i ovaj podatak, naravno, izaziva zabronutost, pa samim tim i podozrenje da bi liberalizacija i uklanjanje viznog režima mogli da dovedu do nekontrolisanih imigracionih kretanja. Nije samo Nemačka u toj situaciji. Čitav niz drugih šengenskih ili evropskih država suočava se sa sličnim problemom, jer je Srbija i Crna Gora jedan od potencijalno najvećih izvora ilegalne imigracije. To je slučaj i sa Švedskom, Švajcarskom i sa mnogim drugim zemljama.

Što se tiče ograničavanja ilegalne migracije i njenog potiskivanja i smanjivanja, prvi sporazum o readmisiji između naše i vaše zemlje potpisan je 1996, a 2002. godine potpisan je nov sporazum o readmisiji, koji je nešto unapređen.

Dakle, što se tiče saradnje nemačkih organa vlasti koji se bave spoljnim poslovima i onih koji su nadležni kod vas za ista pitanja, pogotovu kada je reč o Ministarstvu spoljnih poslova i Ministarstvu unutrašnjih poslova, mislim da je ta saradnja popravljena i unapređena. Žao mi je što moram da naglasim da je saradnja nešto manje harmonična s Ministarstvom unutrašnjih poslova upravo tokom procedure readmisije, kada dođemo do utvrđivanja državljanstva lica koje se vraća u matičnu zemlju. Provera autentičnosti dokumenata, pasoša itd. jeste nešto što pravi probleme i mi ćemo morati da insistiramo na malo intenzivnijoj spremnosti na saradnju.

Kako bilo, taj sporazum o readmisiji u praksi funkcioniše na relativno zadovoljavajuć način, ali to je daleko od rešavanja problema ilegalne imigracije. Kao što znate, mi jesmo pravna država i naša država je vrlo transparentna. Dakle, svaki azilant koji dolazi iz Srbije i Crne Gore i kome je odbijeno pravo na azil ima, naravno, mogućnost da se pravnim putem žali na tu odluku o odbijanju. Ima raznih instanci kroz koje prolazi ta procedura, i proces traje obično dve do tri godine dok dođemo do eventualne readmisije ili podnesemo zahtev za readmisiju kod vaših organa vlasti. Morate da znate da nemačke poreske obveznike svaki azilant mesečno košta oko 600 evra, pa možete da shvatite koje opterećenje oni predstavljaju za naš državni budžet i naše socijalne institucije. U Nemačkoj ima više od 100.000 državljana Srbije i Crne Gore koji bi trebalo da napuste našu zemlju jer im je istekla viza i koriste našu socijalnu

pomoć. I ako to sada pomnožite onom brojkom od 600 evra mesečno, lako ćete izračunati iznos. Dakle, reč je o stotinama miliona evra. U teškoj finansijskoj situaciji u kojoj se nalazi i naša, a ne samo vaša zemlja, ova stavka predstavlja veliko opterećenje za naš budžet.

Da se vratim na onih 6000 novih zahteva za azil iz prošle godine i na opasku da proces readmisije teče na relativno zadovoljavajuć način. Moram da naglasim da je broj onih koji prođu readmisiju mnogo manji od broja podnosilaca zahteva za azil. Readmisijom je obuhvaćeno oko 2000 građana, ali pošto stalno pristižu novi zahtevi, broj zahteva za azil nije znatno smanjen.

Kad smo već kod readmisije, kolega Ljubojević je pomenuo činjenicu da Srbija i Crna Gora još nije sa svim zemljama EU-a, pa ni sa svim državama iz Šengenskog sporazuma zaključila sporazum o readmisiji, a to je suštinski preduslov da šengenske zemlje ukinu vizni režim, da vas stave na takozvanu belu listu. Kao što ste verovatno upoznati, francuski ministar unutrašnjih poslova je proteklih dana uputio dramatičan apel vašim vlastima i najavio da će francuski konzulati i ambasade poštriti vizni režim za srpske i crnogorske državljane koji podnose zahtev za vizu upravo u zavisnosti od toga koliko će lokalna administracija imati sluha za unapređenje sprovođenja, odnosno rešavanja ove problematike. Prema tome, sve to govori da u ovoj oblasti ima još mnogo posla.

E sad, šta Srbija i Crna Gora može konkretno da učini kako bi što pre dospela na belu šengensku listu. Prioritet broj jedan, iz nemačke perspektive, jeste kontrola ilegalne migracije. Ilegalna migracija mora da se stavi pod jaku kontrolu. Kako to treba da se ostvari, otvoreno je pitanje. Nema nikakvih recepata niti patenata, ali ima nekih, recimo, modela. Bugarska i Rumunija su pre par godina, kao što je ovde već pomenuto, bile u sličnoj situaciji kao što je Srbija i Crna Gora danas. Tada je u Bugarskoj i Rumuniji sazrelo shvatanje da je jedini način da stignu na belu šengensku listu u željenom roku da znatno smanje broj ilegalnih migranata. Posebno je Rumunija imala problem s tim. Rumuni su uspeali da u roku od nekoliko meseci smanje broj ilegalnih imigranata u Nemačku za oko 80 odsto. Kako su to tačno uradili, pretpostavljam da iz svojih kontakata sa kolegama iz rumunske diplomatije gospodin Ljubojević to mnogo bolje zna nego ja. Meni je poznato da su uveli strože kriterijume za izlazak iz zemlje. To bi mogao da bude jedan od načina da se migraciona kontrola jednostavno sprovodi ne samo od zemlje u koju se ulazi nego i od zemlje iz koje građani žele da otputuju. I to, naravno, može da olakša ovaj problem.

Što se tiče nekih tehničkih mera, kolega Ljubojević se već detaljnije osvrnuo na režim strože pogranične kontrole, Zakon o azilu i slične mere, pa zato ih ja neću navoditi. Želim, ipak, da naglasim da ne postoji nikakva

formalna prepreka za liberalizaciju viznog režima. Jednostavno, postoji određeni kauzalitet između nekih uslova koji se moraju ispuniti, na osnovu kojih zemlje potpisnice Šengenskog sporazuma procenjuju da li su ti minimalni standardi za stavljanje na belu šengensku listu ispunjeni ili nisu. U javnosti se često neke mere dovode u vezu sa liberalizacijom viznog režima što, naravno, u praksi nije slučaj, a proizvoljne interpretacije u medijima i u vašoj javnosti su kontraproduktivne.

DUŠKA ANASTASIJEVIĆ: Gospodin Hauer je otklonio neke uvrežene predrasude u našoj javnosti. Retko se u raspravama na ovu temu čuje podatak da naši azilanti samo nemačke poreske obveznike godišnje koštaju preko 70 miliona evra, a ima i drugih zemalja koje muči isti problem. Ipak, iako vizni režim nije neka produžena mera sankcija, u praksi vidimo da to utiče na izolaciju. Neka istraživanja pokazuju da oko 80 odsto naših studenata nije kročilo van granica zemlje, ako izuzmemo možda putovanja u Bosnu i Hercegovinu ili Makedoniju. To je zabrinjavajući podatak jer mladi, posebno studenti i naučni istraživači, moraju da drže korak sa svojim vršnjacima. Svi se uzdaju da će upravo ti mladi izneti proces evropskih integracija, ali oni su platili veliku cenu te izolacije. Treba podsetiti da naš ulazak na belu šengensku listu nije interes EU-a, niti je to jedan od njenih zahteva, u okviru pregovora o stabilizaciji i pridruživanju, na primer. To je u našem interesu, i Evropska komisija neće nikoga ovde da tera da ispunjava kriterijume u tom smislu.

Profesore Teokareviću, vi ste svojevremeno pobrali aplauz kada ste komesaru za proširenje Oliju Renu, posle predavanja koje je održao na Fakultetu političkih nauka, skrenuli pažnju da je ovo pitanje bolna tačka za naše građane, posebno za mlade. Mladi, pokazuju istraživanja, sve više doživljavaju da su građani drugog ili trećeg reda te iste Evrope, kojoj načelno želimo da se približimo. Kao što se u EU-u javio izvestan zamor od proširenja, verujete li da postoji realna opasnost od zamora u evropskom rapoloženju kod nas?

Dr JOVAN TEOKAREVIĆ: Da, svakako. Pa, ja sam komesara za proširenje zaskočio na pravom mestu, na univerzitetu, dakle ispred prepunog amfiteatra, i dobio sam ogroman aplauz jer su studenti osetili da apelujem da EU olakša putovanje za naše studente, jer su videli da pre svega njih imam u vidu. Istraživanja koja ste pomenuli su tačna, između 70 i 80 odsto naše akademske, studentske populacije nije kročilo van granica zemlje. Mislim da je situacija još gora, da oni nisu bili čak ni u Bosni i Hercegovini ili Makedoniji. Podatak iz istih istraživanja o tome koliko je naših studenata bilo u zemljama Evropske unije još je porazniji - između jedan i tri odsto. To su katastrofalni podaci, i mi koji radimo sa mladim ljudima imamo veoma težak posao da nekako suspregnemo sve te emocije i da izađemo na kraj

s njihovim predrasudama i rastućim neprijateljstvom prema EU-u i prema Šengenskom sporazumu. Oni se, rekao bih, s pravom osećaju isključenim. Koliko god je to pitanje psihologije ili emocija, to jeste pitanje nekog identiteta. Dakle, kome pripadamo - da li pripadamo krugu nekih civilizovanih i evropskih zemalja, jesmo li Evropljani, da li imamo ista prava kao, recimo, nekoliko desetina zemalja iz sveta, dakle neevropskih zemalja koje su takođe na beloj šengenskoj listi i za koje nisam siguran da su sve baš tako uzorni đaci i da su do kraja ispunile sve ove nimalo lake uslove?

Prava adresa – Brisel ili Beograd

Ovo me vodi do jednog pitanja: prema kome treba odapeti strelu? Da li je prema površnim novinarskim izveštajima, konzulima, službenicima u stranim ambasadama ili prema našoj vlasti? Ja bih preporučio - i to je možda moja najznačajnija poruka novinarima - da sledeći put kada fotografišu, snime i opišu redove ispred ambasada, ne upute pitanje samo gospodinu Haueru već i našim resornim ministrima i celoj političkoj klasi. Prema tome, i poslanicima u svim našim skupštinama.

Dakle, reč je o odgovornosti kako za proces evropske integracije tako i za napredak, jer građani ove zemlje moraju da osete blagodeti od toga što ispunjavaju uslove kako se približavaju briselskoj kapiji.

Nisam siguran, možda grešim, da sam ikada u nekoj skupštini čuo poslaničko pitanje koje glasi: gospodine ministre spoljnih poslova/ unutrašnjih poslova, zašto nismo na beloj šengenskoj listi? To je pitanje za naše ministre. Dakle, tako treba povezati stvari. To je nešto u čemu treba napraviti obrt u našoj javnosti, pogotovu u medijima, i uspostaviti vrlo konkretan sistem odgovornosti Vlade za evropsku integraciju. Dakle, to nije takmičenje u tome ko će više puta da izgovori reč Evropa ili Evropska unija, to

“Nikada nisam čuo poslaničko pitanje: gospodine ministre spoljnih poslova/ unutrašnjih poslova, zašto nismo na beloj šengenskoj listi? To je pitanje za naše ministre. Predstavnici vlasti se takmiče ko će više puta da pomene Evropu ili EU, umesto da se takmiče u odgovornosti.”

– Jovan Teokarević

je takmičenje u odgovornosti da se uradi nešto sasvim konkretno, ovo o čemu su naše kolege ovde veoma lepo i kompetentno i informativno pričale.

S druge strane, deo priče o beloj šengenskoj listi takođe je priča i o celoj našoj integraciji u Evropsku uniju. I čini mi se da i tu neke kopče moramo da uspostavimo. Istina, moramo da ispunimo mnoge pravne i tehničke uslove, ali mislim da ćemo ipak doći na to da ima i nekih političkih nikad iskazanih ili bar eksplicitno neiskazanih uslova koje možemo da ispunimo ako u evropsku integraciju idemo brže i bolje.

Bilo je mnogo nagađanja o tome zašto su Bugarska i Rumunija dospеле na ovu listu 2000, odnosno 2001. godine. U to vreme se u Evropi o Bugarskoj i Rumuniji pričalo da je to pokušaj da se spasu dve reformske vlade koje su bile vrlo proevropski orijentisane, ta mera je bila pokušaj da se spreči da na vlast dođe neko ko ne bi bio u toj meri reformski i proevropski orijentisan. Obe zemlje su, naravno, ispunile većinu od navedenih uslova, ali želim da upozorim na dve stvari. Bugarska i Rumunija su za razliku od nas - i tu se ne bih složio sa gospodinom Ljubojevićem - imale već potpisan takozvani evropski sporazum, dakle ono što ćemo mi imati, nadajmo se, za nekih godinu dana. Kod nas se taj sporazum zove Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Pet ili šest godina je prošlo od potpisivanja tog sporazuma kad je na dnevni red došlo pitanje ukidanja viza. A i onda je to išlo dosta teško. Bugarska je u poslednjem trenutku, u onom finišu, čekala još šest meseci. To je takođe i poruka za nas, jer kad sve ovo završimo, to neće doći sledećeg dana kao paket koji će nas obradovati, nećemo već sutradan moći slobodno da putujemo u zemlje Šengena. A i sloboda je uslovna. I za Bugare i za Rumune još važi propis da mogu da ostanu tri meseca u toku jedne godine u zemljama Šengenskog sporazuma. Dakle, ne dugo, ne duže, ne da se zapošljavaju tamo itd.

Evropsku uniju treba razumeti što drži striktno do svojih propisa i što zahteva od aspiranata na belu šengensku listu da te propise ispunjavaju. Na našu žalost, pošto kasnimo u evropskim integracijama, mi ćemo tamo stići u dosta nepovoljnom trenutku. Dakle, za razliku od osam postkomunističkih ili ukupno deset novih članica EU-a koje su to postale 1. maja prošle godine, mi dolazimo u trenutku kada EU ne zna šta će sa sobom, kada je proces evropske integracije praktično u nekoj krizi, kada će svako naredno pristupanje bilo koje zemlje, uključujući i sadašnje kandidate, i to kandidate kao što su Rumunija i Bugarska koje su imale čak i datum o pristupanju, biti mnogo komplikovanije, a možda će biti i nekih odlaganja.

Ne zaboravite da je Francuska pre nekoliko meseci izmenila Ustav. Po jednom novom članu tog Ustava francuski građani će pre nego što Bugarska, Rumunija i Hrvatska uđu u EU, kad god to da bude, morati da

glasaju o tome da li će svaka naredna zemlja kandidat postati članica Unije. Tako nešto do sada nije postojalo i to je test koji ćemo, mislim, veoma teško proći.

U isto vreme, EU zapljuskuje već godinama talas legalne i naročito ilegalne imigracije, a ta ista Unija je postala i žrtva terorizma poslednjih godina, naročito poslednjih meseci. Naravno, nisu granice te koje mogu da zaustave terorizam. To se u današnjem globalizovanom svetu dosta jasno razume, ali je takođe stroža kontrola granica nešto što je neizbežno u ovoj odbrani.

Na našu sreću, jedan od strahova građana Evropske unije i njihovih vlada nije se ostvario. To je bio strah da će kad se za nove kandidate potpuno otvore granice 1. maja 2004. godine taj umnogostručeni famozni "poljski vodoinstalater", dakle simbol emigracije u zemlje EU-a, preplaviti Uniju, da će se povećati nezaposlenost koja je inače dosta visoka u većini zemalja Evrope, da će ugroziti ekonomsku stabilnost ovih najnaprednijih zemalja itd. Ništa se od toga nije desilo. "Poljski vodoinstalater", kao simbol, u stvari je dosta pomogao u nekim sektorima, naročito u sektoru usluga, u zemljama EU-a.

Mnoge stvari takođe deluju komplikovanije nego što možda jesu. Ne znam zašto u našim skupštinama nije mogao da se donese neki od tih zakona koji su ovde pominjani, ne znam zašto ministarstva nisu

mogla da bolje koordiniraju svoj rad i da donesu i neka podzakonska akta, a pogotovu se to odnosi na kontrolu granica i na ponašanje na granicama.

Evo jedne istinite anegdote koja ilustruje ovu lošu koordinaciju koju sam pomenuo. Šef Pakta za stabilnost Erhard Busek ispričao je to ovde u Beogradu pre neku godinu. Između dve balkanske zemlje - nije hteo da kaže koje - postojao je problem koji je rešen kada je on prošao preko te granice. Ukratko, vreme doručka sa obe strane granice nije bilo usklađeno. S jedne strane granice je pauza za doručak za carinike bila od 7 do 8 sati, a s druge strane od 8 do 9. Tako da ako imate tu nesreću da dođete u 7 sati na bilo koju granicu, čekaćete dva sata. Bila je potrebna intervencija šefa Pakta za stabilnost da se pauze za doručak usaglase u obema zemljama, odnosno na oba granična prelaza.

Imam utisak da bi mnoge stvari samo korišćenjem zdravog razuma i sa malo više dobre volje i sa naše i sa strane zemalja Evropske unije mogle da se uredi bolje i brže. Jedna od tih stvari je, naravno, i čekanje i nekada nepravedno zadržavanje ljudi upravo u redovima za vize. Tu su neke ambasade u Beogradu napravile, čini mi se, dobre korake uvođenjem specijalnih telefonskih linija. Ostao je jedan veliki problem, pogotovu za te moje studente koji su s tolikim oduševljenjem ispratili moj apel komesaru za proširenje. Početkom ove godine iz Brisela je došlo obaveštenje da će biti olakšani vizni

režimi za neke profesionalne i društvene kategorije i socijalne slojeve kao što su studenti i njihovi profesori na univerzitetima, naučni istraživači, lekari i slične kategorije. U međuvremenu se situacija ispred ambasada pogoršala. I to je u stvari bio problem koji smo svi videli. Manje naših studenata je moglo da ode na neki program razmene, da završi jednu godinu ili jedan semestar na nekom drugom univerzitetu u Evropi itd.

Plašimo se da stvari ne samo da se neće popraviti nego će se i pogoršati dok ne dođemo na belu šengensku listu. Neka poređenja govore da su sada striktnija pravila za dobijanje šengenske vize nego čak i 90-ih godina, kada je ovom zemljom vladao neko drugi.

Zato bi, čini mi se, uz sve naše ispunjavanje uslova, dobar i lep gest od strane šengenskih zemalja bio da se olakšaju vizni režimi za određene kategorije stanovništva i to kroz neke vrlo praktične korake.

Takođe, treba nam nešto suprotno od onoga što smo imali u prošloj deceniji. Tada je postojao spisak ljudi kojima je bilo zabranjeno da idu u zemlje Evropske unije. To je bio deo sankcija. Hajde sad da probamo da od negativnih imamo neku vrstu pozitivnih podsticaja. Kako bi bilo da se u okviru pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju obe strane dogovore o minimumu uslova koje bi ova zemlja trebalo da ispuni da bi vizni režim bio liberalizovan. Oni postoje, ali ih treba javno obznaniti, i u tome mediji treba da imaju veoma važnu ulogu, da ti uslovi postanu opšte i rasprostranjeno znanje, da onda svi možemo da kažemo našim poslanicima, našim ministrima - zašto niste uradili sve što je trebalo da uradite.

Na kraju, stižu i neke dobre inicijative. Recimo, ovog aprila Međunarodna komisija za Balkan (čiji smo izveštaj upravo štampali u "Vremenu" tj. u dodatku "Evropski forum" krajem aprila) predložila je da bi taj dobar gest od strane Evropske unije mogao da bude otvaranje programa razmene za 150.000 studenata iz zemalja Zapadnog Balkana koje trenutno nisu na beloj šengenskoj listi. Ova komisija je čak otišla dotle da je zatražila da se to uradi do juna 2005. godine.

Naposletku, uz sve naše ljutnje, povišene tonove i emocije, moramo da vidimo da li smo mi sposobni da sa našim susedima, dakle sa zemljama iz istog regiona napravimo neku vrstu mini Šengena. To je sve teže sa onima koji su već ušli u EU, kao što je bio slučaj sa Mađarskom, kad smo imali "šengenski šok" 1. novembra 2003. godine. Tada smo u stvari dolazak Evropske unije na naše granice osetili nekoliko meseci ranije upravo sa uvođenjem posebnih viza za Mađarsku. U međuvremenu je Rumunija uvela vize za naše građane, a to će u poslednjem mogućem trenutku učiniti i Bugarska, čini mi se nešto pre kraja 2006. godine.

Ima još zemalja oko nas i nismo sa svima ukinuli vizni

režim. Ne samo što bi se oko nas stvorio bolji imidž nego i realne osnove da tražimo da budemo na beloj listi ukoliko bismo svi ovde na Zapadnom Balkanu međusobno ukinuli vizne režime, ukoliko bi se pojačala saradnja upravo u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova. Time bi, čini mi se, naša zajednička kvalifikacija za belu listu bila mnogo bolja.

DUŠKA ANASTASIJEVIĆ: Ne treba da zaboravimo da pomenemo i pažnje vredan napor Evropskog pokreta u saradnji sa Ambasadom Austrije, kada je preko leta u EU poslato oko 100 studenata. To su sve dobri studenti koji nikada nisu bili u inostranstvu.

DRAGAN STANOJEVIĆ (RTS): Pitanje za gospodina Ljubojevića. Da li je greška u vašem izlaganju ili je zaista tako da mi moramo da usvojimo Zakon o azilu i u republičkim skupštinama Crne Gore i Srbije, iako je usvojen u parlamentu državne zajednice?

VLADO LJUBOJEVIĆ: Ne, nije greška. Donet je zakon na nivou državne zajednice i to je krovni zakon koji samo definiše osnovne principe. Način sprovođenja procedure azila, ovlašćene osobe, institucije, sve to regulišu republički zakoni. I mi smo sad, moramo i to otvoreno reći, jedina

zemlja u regionu gde UNHCR vodi kompletnu politiku azila. Znači, priznavanje statusa izbeglica, privremeni smeštaj ovde, trajni boravak u nekoj od prekomorskih zemalja itd. Dobro ste čuli, republike moraju da donesu svoje zakone o azilu, što do sada nije učinjeno.

DRAGAN STANOJEVIĆ (RTS): Pitao bih gospodina Hauera da nam kaže nešto o socijalnoj i nacionalnoj strukturi ovih 100.000 građana Srbije i Crne Gore koji treba da napuste Nemačku. Da budem sasvim direktan, od tih 100.000 građana koliko je Roma?

BERNHARD HAUER: U našim službenim statistikama mi se ne vodimo etničkim kriterijumima, nego jedino pravnim. Dakle, ima nekih procena koje su manje ili više pouzdane kada je reč o etničkom sastavu i ustanovljeno je da je romska populacija znatno prisutnija u odnosu na pripadnike ostalih nacija. Naravno, kad vidite pod kojim uslovima romsko stanovništvo ovde živi, da su oni na rubu ekonomske lestvice i da imaju malo šansi za zaposlenje, onda je jasno zbog čega su upravo oni toliko zastupljeni. Nema potpuno pouzdanih i preciznih podataka, ali u svakom slučaju mislim da oni čine trećinu ukupnog broja azilanata iz vaše zemlje.

DUŠKA ANASTASIJEVIĆ: Drago mi je što je ovde Aleksandra Joksimović, bivša pomoćnica ministra spoljnih poslova. Ona je za vreme svog mandata u Ministarstvu obrazovala radnu grupu u kojoj su bili

predstavници Ministarstava spoljnih poslova, ministarstva unutrašnjih poslova, nevladinih organizacija i ostalih stručnih službi. Ta radna grupa je zamišljena da usaglašava strategiju za dolazak naše zemlje na belu šengensku listu. Radna grupa u tom sastavu prestala je da radi kada je nakon izbora promenjena vlast, a čula sam da je nedavno obrazovano slično telo pri Ministarstvu spoljnih poslova.

ALEKSANDRA JOKSIMOVIĆ: Zahvaljujem se što ste mi dali priliku da kažem nekoliko reči. Rado učestvujem u raspravama na ovu temu jer je 2003. godina bila

godina u kojoj su se prvi put državni organi koordinisano bavili ovom temom, ali nažalost to je bila i poslednja godina kad je takva vrsta koordinacije postojala.

Želim da podsetim da je postojao pokušaj da se lista sa preciziranim uslovima uvrsti u završni dokument samita EU-a i zemalja Zapadnog Balkana u Solunu 2003. godine. Nažalost, to se nije dogodilo. Ja sam tada komentarisala da preciznu listu tada nismo dobili jer je postojala bojazan da bismo je ubrzo i ispunili. To je bio tadašnji moj

komentar na činjenicu da nikada do sada ta lista nije napravljena, mada je po meni neophodna ukoliko želimo da što pre dostignemo te standarde.

Takođe želim da ukažem na problem i da podsetim da je veliki broj sporazuma o readmisiji potpisan u vreme postojanja te radne grupe. Znači, od tada pa do danas nijedan novi sporazum nije potpisan. Vizni režim je u to vreme usklađen, u to vreme su naručene mašine koje će štampati nove pasoše, ali ono što ni do dan-danas ne znamo, a bilo je i u tom trenutku problem, jeste šta će na tom pasošu pisati, ime koje zemlje, na koji način, da li ćemo mi funkcionisati na nivou državne zajednice, odnosno koje su to granice u kojima se krećemo i na koji način zapravo razgovaramo sa Evropskom unijom. Postoji čitav niz drugih ozbiljnih problema koji komplikuju priču u vezi sa evropskom integracijom.

Dodaću još nešto u vezi sa brojevima azilanata. Običaj je da međunarodne organizacije daju objedinjenu brojku za područje čitave Srbije i Crne Gore. Inače, za svu ostalu statistiku brojke su podeljene tako da se odnose posebno na Srbiju, posebno na Crnu Goru i posebno na Kosovo. Jedino kada je u pitanju statistika o azilantima, ona se daje integralno za čitavu teritoriju Srbije i Crne Gore, uključujući i Kosovo.

Uslovi su se u međuvremenu znatno promenili, EU pogađa terorizam, ali je evidentno da dok ne budu

razrešena određena unutrašnja pitanja, čini mi se da će "beli Šengen" biti sve dalje od nas.

DUŠKA ANASTASIJEVIĆ: Ipak, moram da se vratim na neke od problema koji su ovde dotaknuti, a to je da naše zakonodavstvo ovu oblast nije uzelo kao prioritet. Već smo videli da je na ovim poslovima neophodna saradnja pripadnika MUP-a, ali da vas podsetim da mi nemamo zakon o policiji, da je Zakon o prelaženju državne granice i kretanju u graničnom pojasu još iz 1979. godine. On je nešto izmenjen podzakonskim aktom, ali i Evropa i mi smo se prilično promenili od 1979. godine, tako da je neophodno napraviti neki savremeniji zakon. Gospodine Ljubojeviću, imate li neki komentar?

VLADO LJUBOJEVIĆ: Hteo bih da kažem nešto o radu međuresorske komisije koju je pomenula Aleksandra Joksimović. U stvari, u funkcionisanju međuresorske komisije nije se mnogo šta promenilo. Mi danas takođe imamo međuresorsku komisiju koja bi trebalo zajednički da obavi određene stvari, pogotovu kad su u pitanju zakonska akta. Međutim, moramo otvoreno reći da ne možemo biti zadovoljni načinom kako ta međuresorska komisija deluje, posebno brzinom delovanja. Čini mi se da mnogo šta možemo uraditi znatno brže. I ono što je veoma jasno, mi imamo eksperte u pojedinim oblastima koji mogu te stvari da obave. Ono što mi nije jasno, međutim, jeste zbog čega nadležni, znači oni koji rukovode ministarstvom nadležnim da donese određene zakonske propise, jednostavno ne pozovu svoje saradnike i kažu: "Hoćemo za mesec dana da vidimo nacрте tih i tih zakona na svom stolu." To, valjda, ne bi trebalo da bude problem. Navešću primer Zakona o viznom sistemu. Nama su rekli u Evropskoj uniji - znate, postoje dva uslova da uopšte počnemo razgovor sa vama o finansiranju vizne tehnike. Prvi je da donesete zakon o viznom sistemu, a drugo da izvršite harmonizaciju viznih sistema Srbije i Crne Gore. I evo, gospodin Ivanović iz mog ministarstva, gospođa Brankica Grupković i ja uradili smo prvi Nacrt zakona o viznom sistemu, za tri nedelje. Prema tome, to uopšte nije problem, jer mi takvih stručnjaka imamo, u svakom ministarstvu imamo kompetentne ljude. Zbog čega se to ne obavlja brže, to je veliko pitanje i mislim da svi zajedno moramo s tim da se pozabavimo.

Voditeljka je ovde pomenula problem harmonizacije viznih sistema Srbije i Crne Gore, jer oni nisu međusobno usklađeni, i to je tačno. Naša je obaveza da ta dva sistema uskladimo. Bile su u startu četiri razlike u viznim sistemima Srbije i Crne Gore. Mi smo već dve otklonili, jer smo izvršili ujednačavanje viznog sistema u slučaju Rusije i Ukrajine. Ostaju još dve tačke oko kojih treba da se uskladimo. Prva je Albanija, jer Crna Gora sa Albanijom ima bezvizni režim. Srbija nije voljna zasad da to uradi zbog problema Kosova. Imamo jednu drugu stvar, a to su turističke propusnice na

granici, što je jedna odluka Vlade Republike Crne Gore jer to u njihovim turističkim ponudama igra veoma značajnu ulogu kad je reč o strancima, turistima se šalje poruka da im ne treba viza, samo neka dođu. Ali, izdavanje turističke propusnice na granici nije u skladu sa evropskim propisima jer to se tretira kao izdavanje vize na granici.

Iz tih razloga Crna Gora već pokušava da nađe neku drugu mogućnost i onda će ostati jedino problem Albanije. I nakon toga mi ćemo uraditi harmonizaciju viznog režima.

DUŠKA ANASTASIJEVIĆ: Nehotice smo tokom diskusije o uslovima da se naša zemlja nađe na beloj šengenskoj listi otvorili i niz pitanja o funkcionisanju državne zajednice, jer je za uklanjanje prepreka neophodna jaka koordinacija državnih organa. Ipak, otkrili smo da u ovoj oblasti ima toliko posla da nema razloga da čekamo da se najpre reše krupna politička pitanja. Gospodine Ljubojeviću, kakve poruke o ovoj temi dobijate u bilateralnim kontaktima, da li neke zemlje EU-a imaju više razumevanja za ovaj problem od drugih? Velika Britanija koja trenutno predsedava EU-u nije u Šengenskom sporazumu, ali Austrija koja će je naslediti 1. januara jeste, a znamo da je Austrija prilično naklonjena regionu...

VLADO LJUBOJEVIĆ: Mi smo pokušali u bilateralnim kontaktima sa državama gde tradicionalno putuje najveći broj naših građana da pokrenemo pitanje ublažavanja viznog režima za određene kategorije građana. Mislim da je to realno u ovom trenutku i bez obzira na sve ove uslove može da se realizuje. Rečeno je iz Saveta Evropske unije da ne treba kontaktirati sa svakom zemljom posebno. Ublažavanje viznog režima jeste stvar Evropske unije i Savet će to da pokrene prvom prilikom. Međutim, vi znate da se u slučaju EU-a radi o jednoj velikoj birokratiji i da svaka inicijativa koja treba da prođe sve organe EU-a traje mesecima, da ne kažem i godinama. I sve države članice EU-a često su nezadovoljne tempom rada evropske administracije.

Što se tiče inicijativa da se ponovo pokrene drugačiji način ublažavanja ili možda i ukidanja viznog režima, mislim da to ne bi bilo realno dok ne ispunimo deo ovih naših obaveza. A problem je i u tome što moramo ubediti svet da na svojoj teritoriji držimo pod kontrolom ilegalnu migraciju i da naši građani i stranci koji prolaze preko naše države neće ugrožavati red i mir u evropskim državama.

Kad to postignemo i kad Evropska unija proceni da taj mehanizam kod nas funkcioniše, onda možemo da očekujemo da se, eventualno, na dnevni red postavi i to pitanje. Ali kažem, ispunjavanje tih uslova ne treba shvatiti tako kruto. Tome treba prići elastično. To su stvari koje mi treba da uradimo, nijedna zemlja nije besprekorno ispunila sve uslove.

Pitanje iz publike: Ja sam novinar i prevodilac. Gospodine Haueru, vi ste rekli da je Miloševićev režim propao, ali da sankcije ostaju kada je reč o viznom režimu, samo ih ne treba shvatiti kao sankcije. Ja vas pitam do kada će one ostati.

BERNHARD HAUER: Mislim da sam upravo konstatovao suprotno, da je vizni režim bio u vezi sa sankcijama protiv Miloševićevog režima. Dakle, u tom periodu to jeste imalo veze s tim, ali danas to ne sme da se tumači kao nastavak sankcija, već to treba da spreči ilegalnu imigraciju. Dakle, nemamo nikakvih političkih namera u pozadini. Mi bismo želeli da vi imate slobodu putovanja, ali, nažalost, trenutno to ne možemo da vam garantujemo za šengensku zonu. I mi smo zabrinuti za trendove o kojima je govorio profesor Teokarević da je veliki deo mladih koji nije imao priliku da putuje u zapadnu Evropu postao klaustrofobičan. I naravno, ta posebna atmosfera odrastanja u jednom izolovanom, zatvorenom prostoru jeste sigurno nešto što je zastrašujuće. Činjenica je da se na Beogradskom univerzitetu organizuju, recimo, manifestacije tipa "Oslobođenje Srebrenice". To je za mene podjednako zastrašujuće, ali jeste u vezi sa izolacijom. Tako nastaje jedno izopačeno poimanje stvarnosti i ja zaista žalim u svakom slučaju što mladi ljudi koji pripadaju tim generacijama nisu imali prilike da vide neke druge zemlje, da vide i neke drugačije političke stavove.

Nažalost, ne mogu da vam dam potpun recept i patent kako da rešimo taj problem a da s druge strane izbegnemo i ne izazovemo neke grozne komplikacije koje sam pomenuo. Dakle, profesoru Teokareviću bih želeo da kažem da ipak ohrabri svoje studente da podnose vize

za Evropu jer za studente to jeste relativno lako. Ja mu obećavam da ćemo svakom studentu, koji to nije samo na papiru, pružiti apsolutno svu neophodnu pomoć da dobije vizu a pogotovo ako nam može dokazati da želi da putuje radi usavršavanja. Onda mu, pored dokumenata, treba još 30 evra za osiguranje i 35 evra za vizu. Svestan sam da je to znatna suma za studentski budžet ali, ako se to investira da bi se upoznao svet, mislim da mogu toliko da odvoje. Dakle, obećavam svoju pomoć i podršku studentima.

Pitanje iz publike: Imam sasvim kratko pitanje. Ja nisam Nemica, Austrijanka sam i radim za OEBS u Beogradu. Gospodine Ljubojeviću, rekli ste maločas da vam je teško da razumete zbog čega vaša vlada nije već pripremila i usvojila te zakone koji se od vas očekuju. Sa svog aspekta, ja to razumem. Sve je to deo jednog procesa. Znači, morate da imate i strpljenja. Razumem vaše nestrpljenje, ali morate imati i strpljenja da biste sve to što je sadržano u zakonskim predlozima detaljno razradili, jer ako to ne budete uradili, mislim da nećete nikad ni uspeti da usvojite takve zakone.

Međutim, mnogo više različitih struktura mora da bude uključeno u te procese da biste došli do uspešnih rezultata. Dakle, ne možete da se rasplinjavate na razne strane. I naravno, vi sami, vi lično biste morali da obavite kontrolu svega onog što se dešava u vladi i vašem ministarstvu, a ja bih naravno bila veoma srećna da vam poželim dobrodošlicu u Evropi kad za to dođe vreme.

VLADO LJUBOJEVIĆ: U pravu ste, ali znate, ja sam lično uključen u taj proces i moram da vam kažem da smo do sada mnogo vremena prodangubili, izgubili, a sad više nemamo vremena. Sad smo apsolutno u vremenskoj stisci i stoga moramo da ubrzamo te procese. Rekao sam da mi imamo određene eksperte u svakom ministarstvu u Srbiji i Crnoj Gori i trebalo je sigurno do sada da usvojimo i Ustav i neke od osnovnih zakonskih akata i propisa. Nažalost, to do sada nismo učinili i ja vas samo molim da shvatite da lično mislim da je to velika greška.

Naravno, neke stvari mogu da se obave tek kad vreme sazri za to. Utoliko ste vi u pravu, ali ne možemo da čekamo još 10-20 godina jer u naredne dve-tri godine moramo da uradimo ono što se mora uraditi. To je moja lična procena. I naravno, u periodu od dve-tri godine, sa mnogo bržim tempom, mislim da imamo šanse da završimo ono što do sada nismo završili.